Новини

Фонд гарантування спокою банкрутів. Українці заплатять 61 млрд грн за бездіяльність ФГВ

Леся Іванова · 11 Травня 2016

Два роки «банкопаду» в Україні - це 66 полеглих фінансових установ і 61 мільярд гривень із наших кишень. Навіть якщо у вас не було рахунків у полеглому банку – ви заплатите. Навіть якщо банк поліг не сам, а був покладений махінаціями власників і менеджменту – заплатите все одно ви. Саме так сьогодні працює українська система гарантування вкладів фізосіб. Парадокс у тому, що вона має право і повинна працювати зовсім інакше. Але чомусь не хоче.

Два роки «банкопаду» в Україні – це 66 полеглих банків і 61 мільярд гривень із наших кишень. Навіть якщо у вас не було рахунків у полеглому банку – ви заплатите. Навіть якщо банк був вбитий махінаціями власника, який вивів звідти гроші – заплатите все одно ви. Саме так сьогодні працює українська система гарантування вкладів фізосіб. Парадокс у тому, що вона має право і повинна працювати зовсім інакше. Але чомусь не хоче.

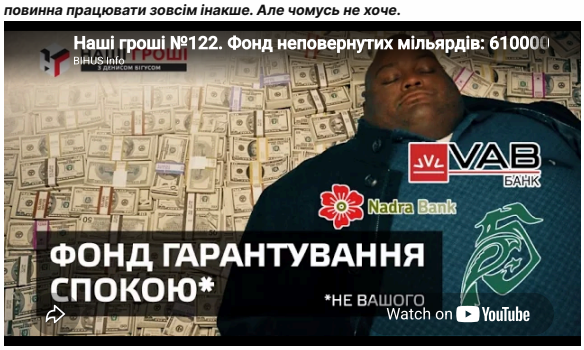

Частина перша. В якій власник банку краде гроші вкладників

Підтримай проєкт!

Підтримай Bihus.Info, щоб завдавати змін разом з нами

Підтримати

розслідування bihus.info

Викриваємо корупційні схеми і таємні зв'язки на ютуб-каналі Bihus.Info.

НОВИНИ ПРОЄКТУ

Ми вплинули

ОГП відкрив два кримінальні провадження щодо нардепа Медяника після розслідування Bihus.Info

14 Серпня 2026

Новини

У родини голови Госпсуду Києва знайшовся будинок під Києвом, квартири на Печерську і новенький Prado

13 Серпня 2026

Новини

Преміальний кросовер за ціною мопеда: як посадовці декларують авто за цінами, що подекуди у кілька разів нижчі за ринкові

9 Серпня 2026

Новини

Пов'язаний з оточенням Медведчука і Єрмака забудовник зупинив роботи на об'єктах в Києві, CEO – виїхав з країни

6 Серпня 2026

«Олігархічний банкінг — "пилососите" у населення гроші, видаєте самому собі та на цьому будуєте свою дуту імперію. Настає час віддавати, а віддавати не хочеться та й нічого — і пішло-поїхало» – так фінансовий бізнес Олега Бахматюка схарактеризувала глава НБУ Валерія Гонтарєва.

В аграрному секторі Олег Бахматюк вже багато років відомий як яєчний мільярдер: власник агрохолдингу «АвангардКо» та групи «Укрлендфармінг» – це 19 птахофабрик, 6 комбікормових і 6 цукрових заводів, 125 ферм. Як успішний господарник, котрий засіяв рекордні 650 тис га і розвів 66 тисяч голів великої рогатої худоби. Однак у фінансовому секторі він запам"ятається як банкір, котрий **розвів понад 400 тисяч вкладників двох своїх банків** – «VAB» і «Фінансова ініціатива»

VAB: свій до свого по чуже

Бахматюк викупив VAB у 2011 році – планував кредитувати аграрний бізнес, а вкладників заманював вигідними ставками на депозити. І починалося все дуже райдужно. Телереклама банку роз'яснювала людям «Гроші мають працювати». І вони спрацювали, але – зовсім не на вкладників.

Вже за три роки райдуга тьмяніє. НБУ визнає банк проблемним, а навесні 2015 р. пускає на ліквідацію. Офіційно це пояснювали тим, що акціонер недофінансував свій банк. Неофіційно ж казали – Бахматюк догрався з інсайдерськими кредитами. Це означає, що банк збирав в населення гроші на депозити, кредитами роздавав їх фірмам, пов'язаним із власником і керівництвом банку. Фірми гроші так і не повернули, тож банк зрештою "ліг". Говорили про це багато, однак скільки спливло і куди, ніхто не уточнював. Так кому Бахматюк нароздавав гроші і скільки вони винні банку?

1) ТОВ «Стар-Майстер» (взяв 354 млн. грн.) Випадок із серії цілком очевидних: і на момент кредиту й зараз – вона через ланцюжок ТОВ «Гадяцький М'ясокомбінат» – ТОВ «Агро Альфа» – ТОВ «АгріАльфа» – належить «УкрЛендФармінгу» Бахматюка.

2) ПАТ «Залізничник» (взяв 938 млн. грн.). Позичала гроші під керівництвом менеджерів Бахматюка – на момент позики фірма була ПАТ, де голова і два члени наглядової ради (Олег Солощук , Надія Громико, Андрій Дзундза) були з його фірми ТОВ «Станіславська торгова компанія» («СТК»). Наразі «Залізничник» ліквідований, але його правонаступником вже офіційно значиться той самий «СТК», а кінцевим бенефіціаром – Бахматюк.

3) ТОВ «Ледер Плюс ЛТД» (кредит 438 млн грн.). Належала і досі належить менеджерам Бахматюка. Раніше її власником було ТОВ «Зернотрейд» (запам'ятайте цю назву), воно належало Олегу Василишину – людина з таким ПІБ очолює ТОВ «Бон-Ексім», одну з фірм групи «УкрЛендФармінгу» Бахматюка.

Коли «Ледер» брала кредит у VAB – її на якийсь час переписали на 25-річного Антона Філімоненка, людина з таким ПІБ відома як топ-менеджер «УкрЛендФармінгу». Після кредиту знову новий власник, однак і він із групи Бахматюка – Володимир Симотюк, директор ПАТ «ПіК» (теж з «УкрЛендФармінгу»).
4) ТОВ «Україна – Агроінвест» (кредит 406 мільйонів). Зв'язки з Бахматюком особливо не ховають, іноді здається – ними просто дражняться. Коли ця фірма брала кредит – належала трьом працівникам Бахматюка. Наталія Костиркіна – член Наглядової Ради ПАТ «Октябрь» і
ПАТ «Ритм» (оидві «УкрЛендФармінг»). Ярослав Шульган – член Ревізійної комісії другої зі згаданих фірм. Андрій Столпников – директор ТОВ «Укрпродзерно», що належало вже знайомому нам «Зернотрейду». Наразі ж ще один співвласник – кіпрська компанія «Екстрар Холдінг Лімітед», її бенефіціаром в ЄДРі значиться Богдан Прокоса, Голова наглядової ради ПАТ «Авангард».

Сьогодні борги за такими кредитами Фонд намагається вибити через суд. **І загалом ми таких судів нарахували на 3,29 мільярди.**
Судиться Фонд без ентузіазму. Більшу частину справ ФГВ виграє в першій інстанції, однак всі вони на оскарженні. Деякі справи "зливають" вже на самому початку – Фонд не приносить до суду необхідні документи. Так, суд зі «Стар-Майстером» буксує через те, що позивач не приніс оригінали кредитного договору з додатками і договорами про зміни. Їх вилучало СБУ, повернуло, однак хто в банку прийняв договори – невідомо, ведуть службове розслідування.
У самому банку коментувати суди відмовилися. Директор Фонду гарантування вкладів про них також говорити не хоче, каже що не в курсі окремих судів окремих банків. І крутить стрілки на правоохоронців: *«Вони (документи) не в Фонд повертаються, вони виймаються з банку і повертаються у банк, і я хоч унапревеликий жаль сказати, що далеко не завжди вони повертаються. В цілому і пропадають вони не в банках, а в тих органах, котрі роблять виїмки, а потім забувать їх повернути. То вони переїжджають, то в них реорганізація, то у них ще щось...»*

VAB 2.0: «Фінансова Ініціатива»

У середині 2000-х Бахматюк створює ще один банк – «Фінансова ініціатива», який закінчить не краще. У червні 2015 р. «Фініініціатива» отримує статус неплатоспроможної. Офіційно Нацбанк говорив: навіть попри докапіталізацію стабілізувати ситуацію в банку не вдалося, він не повертав рефінансові кредити самому НБУ (а їх за 2014-2015 р.р. банк набрав 8,36 млрд грн.), а клієнти банку почали скаржитися, що їм не віддають гроші. Неофіційно знову говорили про те, що банк випатрошили інсайдерськими кредитами.
Визначити, кому нароздавав кредитів цей банк – теж нескладно. В майновому реєстрі, ми знайшли **низку кредитів на сотні мільйонів – виданих «Фінансовою ініціативою» Бахматюка фірмам, пов'язаним із Бахматюком**.
Наприклад, знаходимо кредитний портфель у 946 млн грн. сформований з позик трьох компаній, усі так чи інакше пов"язані із власником банку, котрий спустошили:
1) ТОВ «ІнвестАгроГруп», заснована Романом Яремчуком – юристом «СТК» і директором вже відомого на «Залізничника», котрий вже перекачав мільярд з VAB. Пізніше «ІнвестАгроГруп» переписали на Тараса Прокопика, також юриста «СТК», а ще партнера Бахматюка по м'ясному бізнесу (мають спільну фірму ТОВ «Сарним'ясопром»).
2) ПП «ГазПостач», це партнер Бахматюка по агробізнесу. Фірма виступила співзасновником ТОВ «Агромаш-Захід» разом із «Авангардко інвестментс паблік лімітед». Окрім того, фірма прописалася в центральному офісі самого банку в Києві, по Щорса 7/9.
3) ТОВ «М'ясопродінвест» – створена структурами з орбіти Бахматюка – вже знайомою фірмою «Зернотрейд», пізніше переоформлена на Юлію Петрову, котра була членом Наглядради ПАТ «Долинський Птахоомбінат» (власник – Укрлендфармінг). А зараз до пари Петровій співвласником вписана вже згадувана вище офшорна «Екстрар» Боглана Прокоси.

При чому в заставу під ці кредити було оформлене майно фірми ... також Бахматюка. Це ПАТ «Стебницьке гірничо-хімічне підприємство «Полімінерал». Станом на іпотечний договір фірма належала «Укрлендфармінгу», наразі структуру власності змінили, однак через ланцюжок (ТОВ «Зорема Вест» і ПАТ «Дакор Вест») кінцевим бенефіціаром лишається – Бахматюк. Тобто позичив своїм – і сам же за них поручився.

Актуальна інформація про державну реєстрацію іпотеки

Номер запису про іпотеку: 8614414

Дата, час державної реєстрації:	04.02.2015 16:26:40
Державний реєстратор:	приватний нотаріус Мойсеєнко Тетяна Олександрівна, Київський міський нотаріальний округ, м.Київ

стор. 6 з 230

Підстава виникнення іпотеки:	договір іпотеки, серія та номер: 108, виданий 02.02.2015, видавник: Приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Мойсеєнко Т.О.
Підстава внесення запису:	Рішення про державну реєстрацію прав та їх обтяжень, індексний номер: 19100337 від 04.02.2015 16:28:23, приватний нотаріус Мойсеєнко Тетяна Олександрівна, Київський міський нотаріальний округ, м.Київ
Відомості про основне зобов'язання:	Строк виконання основного зобов'язання: 31.12.2018, розмір основного зобов'язання: 945760013,94 гривня, додаткові відомості про зобов'язання: Кредитний договір №010/12/22 від 16.10.2013 р. між ПАТ "КБ"Фінансова Ініціатива" та ТОВ "ІнвестАгроГрup"; Кредитний договір №010/12/149 від 04.10.2013 р. між ПАТ "КБ"Фінансова Ініціатива" та ТОВ "МясоПродінвест"; Кредитний договір №010/12/153 від 30.09.2013 р. між ПАТ "КБ"Фінансова Ініціатива" та ПП "ГАЗПОСТАЧ"
Відомості про суб'єктів:	Іпотекодержатель: Публічне акціонерне товариство «Комерційний банк «ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА», код ЄДРПОУ: 33299878, країна реєстрації: Україна, адреса: Україна, м.Київ, вулиця Щорса (Печерський р-н), будинок 7/9 Іпотекодавець: Публічне акціонерне товариство «Стебницьке Гірничо-Хімічне Підприємство «ПОЛІМІНЕРАЛ», код ЄДРПОУ: 05762281, країна реєстрації: Україна, адреса: Україна, Львівська обл., м. Дрогобич, м. Стебник, вулиця Дрогобицька, будинок 127

А деякі інсайдерські кредити були дуже інсайдерськими. У 2012 році Бахматюк придбав маєток у Козині. Будинок на тисячу квадратів, окремий будинок для охорони, альтанка, все як годиться.

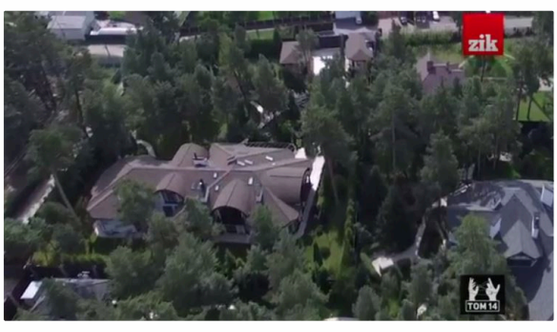

Купив його в кредит. Крупну суму, 58 млн грн., взяв у власному ж банку «Фініініціатива». Іпотеку закрили на початку 2015 р., однак повноцінним власником будинку Бахматюк не пробув і дня. Юридично. В той же день за договором купівлі-продажу маєток переоформлюють ну сестру Бахматюка – Наталію Василюк.

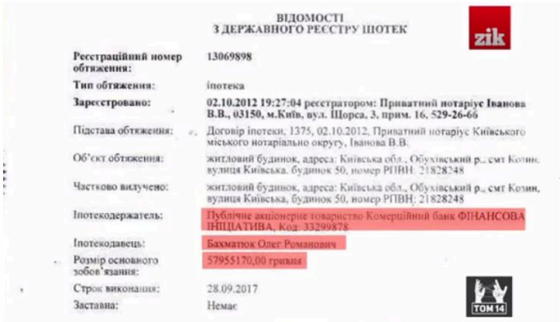

ВІДОМОСТІ
З ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ ІПОТЕК

Реєстраційний номер обтяження:	13069898
Тип обтяження:	іпотека
Зареєстровано:	02.10.2012 19:27:04 реєстратором: Приватний нотаріус Іванова В.В., 03150, м.Київ, вул. Щорса, 3, прим. 16, 529-26-66
Підстава обтяження:	Договір іпотеки, 1375, 02.10.2012, Приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу, Іванова В.В.
Об'єкт обтяження:	житловий будинок, адреса: Київська обл., Обухівський р., смт Козин, вулиця Київська, будинок 50, номер РІВН: 21828248
Частково вилучено:	житловий будинок, адреса: Київська обл., Обухівський р., смт Козин, вулиця Київська, будинок 50, номер РІВН: 21828248
Іпотекодержатель:	Публічне акціонерне товариство Комерційний банк ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА, Код: 33299878
Іпотекодавець:	Бахматюк Олег Романович
Розмір основного зобов'язання:	57955170,00 гривня
Строк виконання:	28.09.2017
Застава:	Немає

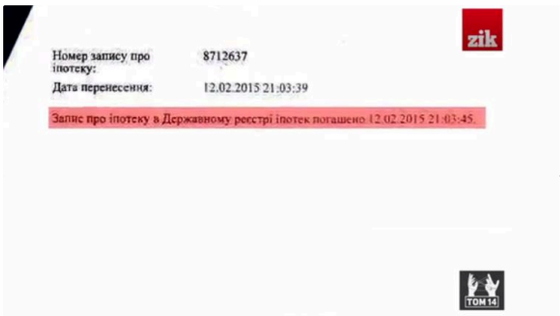

Номер запису про іпотеку:	8712637
Дата перенесення:	12.02.2015 21:03:39

Запис про іпотеку в Державному реєстрі іпотек погашено 12.02.2015 21:03:45.

Ці маневри дивним чином співпали із двома цікавими подіями. Перша – в українському законодавстві була посилена й конкретизована норма щодо відповідальності власників банків за доведення фінустанови до колапсу (про це в другій частині статті), а банки яєчного магната якраз були за крок до смерті. Друге – збивати кредитні борги з Бахматюка почав Нацбанк. Він просив суд накласти арешт на майно і рахунки бізнесмена. І суд наклав. В ухвалі від 6 лютого 2015 р. зазначено: накласти арешт на все рухоме і нерухоме майно, в т.ч. рахунки в банках, далі наведений перелік рахунків, а от переліку майна чомусь не було. З цієї причини, а може з якоїсь іншої до козинської нерухомості арешт так і не доїхав. Уже за тиждень після ухвали, 12 лютого, у маєтку новий власник, зовсім недалекого родича Бахматюка. Тепер, навіть якщо яєчного магната змусять відповідати за падіння банків власним майном – щонайменше одному маєтку в Козині нічого не загрожує.

Прифронтовий курник. "Куряча сліпота" ФГВ.

Доїти «Фінансову ініціативу» Бахматюк не припинив, навіть коли в банк перейшов під контроль ФГВ. Наприкінці червня 2015 р. НБУ визнає банк неплатоспроможним, Фонд запроваджує там тимчасову адміністрацію і починає виплачувати вкладникам гарантовані суми (не багато не мало – наразі виплатити вже 3,35 млрд грн.). І от поки Фонд – читай бюджет – прощається з черговими мільярдами, уже в середині липня один з курників Бахматюка провертає феєрично нахабну оборудку, витягаючи з банку-банкруту останні гроші.

Доки Фонд тут у Києві розгрібає завали «ФІ», у прифронтовій зоні здавалося б у звичному режимі працює Волноваська птахофабрика ПНВК «Інтербізнес» (входить в холдинг «АвангардКо»).

Звичний режим порушує директор птахофабрики Вячеслав Коцан, він збирає всіх працівників на збори і наказує наступного дня принести паспорти. Погрожуючи не дати зарплатню за місяць, фабрикантів змушують підписати два документи. Один – довіреність бухгалтеру фабрики розпоряджатись банківським рахунком працівника як своїм рідним, знімати, переказувати, відкривати ще рахунки. При цьому довіреності оформили без права відкликання. Другий – договір позики. Підписати змусили під тиском – начальство погрожувало не видати зарплатню за місяць, читати що підписуєш – не давали, документи посвідчував нотаріус – але підписували їх не в нотаріальній конторі, а прямо на фабриці, і зрештою позик ніяких люди не отримували.

Усі ці деталі ми дізналися через низку судових позовів. Працівники фабрики в якийсь момент спохватилися, що напідписували чогось незрозумілого, і звернулися до суду з вимогою скасувати довіреності. І стос таких довіреностей суд скасував. От тільки біда в тому, що ними встигли скористатися.
На щастя, окрім власного походу в суд з цивільними позовами щодо довіреностей, фабриканти додумалися колективно звернутись щодо цьогу балагану ще і в прокуратуру. Остання наразі веде кримінальне провадження за трьома статтями – шахрайство, привласнення і підроблення. В проміжних ухвалах читаємо, що ж привласнили. За даними слідства, використовуючи ці довіреності й договори позик, «Інтербізнес» перерахував зі свого рахунку в «Фінансовій Ініціативі» гроші на рахунки працівників під видом надання зворотної безвідсоткової фінансової допомоги. Працівники, як ви пам'таєте, всі як один на судах стверджували, що ніяких грошей не отримували. Діагноз прокуратури – протиправне заволодіння коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в особливо великому розмірі. Адже гроші були виведені з банку, коли там уже третій тиждень сидів ФГВ, тобто це це вже були гроші Фонду гарантування вкладів.
В цій історії лишається тільки два питання. Перше – скільки саме грошей вивели з банку. Сума в судах поки не фігурує, однак ≣≣кщо у Бахматюка ризикнули підставитися під три статті ККУ, то сума має бути чимала. Друге – на який різновид курячої сліпоти хворіє Фонд, якщо він не помітив, як у нього з кишені витягли таку суму. Це, звичайно, якщо він і справді не помітив.

Доїли, доїмо і доїти далі збираємося

А знаєте що ще можна зробити, коли ти вже витягнув всі можливі гроші зі свого банку? Після того як Фонд гарантування вкладів роздасть твої борги бюджетними грошима – повернутися і знову купити свій банк. За копійки, він же банкрут. Є підозри, що саме це і намагається провернути Бахматюк.
Повна ліквідація банку – лише один із п'яти варіантів виведення неплатоспроможної фінансової установи з ринку. Ще є схеми з приймаючим банком і перехідним банком, але набагато приємніший і вигідніший варіант – це знайти інвестора, котрий викупить банк і сам підніме його з руїн. Баба з возу – Фонду легше, і поменше мітингів під дверима Нацбанку.
Тож в липні минулого року ФГВ оголосив про пошук інвестора для «ФІ». На тому конкурсі єдина подана заявка була від кіпрської фірми «Perusta Constructions LTD» і ця компанія була допущена до участі у конкурсі з вибору кваліфікованих інвесторів. Заплатила 40 млн грн. гарантійного внеску і запропонувала викупити банк за 31 млн грн. Але Фонд раптом вирішив банк усе-таки ліквідувати, продовжив тимчасову адміністрацію. Сьогодні Ворушилін каже: позиція Фонду і Нацбанку – конкурс не відбувся, але причин не пояснює. Але «Perusta» подала до суду позов з вимогою «оголосити її переможцем конкурсу», і поки триває судова тяганина, в рамках забезпечення позову, кіпріоти домоглися того, що Фонду заборонили ліквідацію банку. Це значить на невизначений час відкладаються і продаж активів, і розрахунки з кредиторами та Фондом.
Що це за наполегливий кіпрський інвестор? Офіційно кінцевий бенефіціар «Perusta» невідомий, однак різні ниточки, в даному випаду судово-юридичні, нав'язливо тягнуться знову до Бахматюка.
В судах цю фірму представляють два юристи – «Погорілий С.О.» і «Зеленковський О.О.».
Перший – Станіслав Погорілий, відомий як член Ревізійної Комісії вже згадуваного ПАТ «Авангард».
Другий – вірогідно Олександр Зеленковський, директор на фірмі Погорілого, ТЗОВ «Едель-бау», котрий теж працював на структури Бахматюка – представляв у суді ТОВ «Магніт», коли VAB стягував з нього кредитний борг. При цьому власником «Магніту» в середині 2000-х був сам Бахматюк, а станом на кредит – Христина Непіп, екс-голова наглядради ПАТ «Берегівський м'ясокомбінат», що належало «Укрлендфармінгу».
При цьому довіреності від Перусти юристи отримали одразу після визнання банку ФІ неплатоспроможним (Погорілий в липні, а Зеленковський у серпні 2015 р.), ніби кіпрська фірма слідкувала за банком та завчасно знала, що він впаде і вона захоче його купити.

Директор ФГВ Ворушилін з цього приводу небагатослівний: «Добре робити припущення, документальні мають бути докази. Ну і взагалі-то теж були на ц тему плітки-домисли, але разом з тим «Perusta» зворотнє доводила і показувала матеріали, що вони не є пов'язаними особами». Тобто для Фонду гарантування вкладів те, що два юристи Бахматюка хочуть через кіпрську прокладку за копійки купити прогорілий банк Бахматюка, чомусь не означає зв"язку між кіпріотами та Бахматюком.

Частина друга. В якій за все сплачуєте ви

Проблема таких випадків, як «VAB» і «Фінансова Ініціатива», не закінчується тим фактом, що власник банку вивів кошти і залишив вкладників ні з чим. Є набагато серйозніша проблема, системна. Вона полягає у тому, що **розплачується за цей карнавал не власник банку і не його керівництво, а український бюджет, тобто**

ми з вами. Навіть якщо ви не мали вкладу у цих банках, навіть якщо ви ніколи про них не чули – за їхнє падіння ви платите з власної кишені. А ті, хто банк «поклав» – ні.

Для того, що ви не заплуталися в законодавстві й термінології, спочатку пригадаємо, як взагалі функціонує система гарантування вкладів і сама установа, котра реалізує цю систему – Фонд гарантування вкладів фізичних осіб

Коли банк пускають на ліквідацію, за справу береться ФГВ. Він приймає на себе керівництво фінансовою установою, виводить її з ринку і виплачує людям їхні вклади у межах гарантованої законом суми 200 тисяч гривень. Це знають усі. Однак мало хто знає, звідки беруться ці гроші, котрі ФГВ роздає вкладникам, і – головне – що відбувається далі.

Діяльність ФГВ регулюється Законом України «Про гарантування вкладів фізичних осіб». Згідно з ним, Фонд є окремою, економічно самостійною установою, в діяльність котрої на мають вправа втручатися ні органи державної влади, ні Національний банк. На перших позиціях у списку джерел фінансування цієї самостійної структури – внески, котрі всі живі банки повинні сплачувати у фонд. В ідеалі, компенсувати вкладникам погорілого банку їхні гарантовані законом 200 тисяч мали б із каси, котра формується завдяки цим внескам. Але така система не розрахована на 30 банківських колапсів у рік.

Наприклад, за даними Фонду, минулого року із банків зібрали 3,48 мільярди внесків. Але вкладникам за рік довелося виплатити у кільканадцять разів більше – 50,3 мільярдів. То звідки взялися гроші?

Їх фонд уже два роки позичає в Нацбанку та Мінфіну – тобто з бюджету, а отже у нас із вами. Сьогодні Фонд винен нам понад 60 мільярдів: борг перед НБУ становить 9,7 млрд грн., Мінфіну ж Фонд має повернути 51,6 млрд грн.

Чи є інші джерела, з яких можна було б узяти гроші, не спустошуючи і так куций український бюджет?

В теорії, якісь гроші Фонд витягає і з самого погорілого банку. Зайшовши у банк, ФГВ здійснює дві основоположні речі. По-перше, затверджує реєстр акцептованих вимог кредиторів (тобто скільки і кому банк винен). По-друге, проводить у банку інвентаризацію і затверджує ліквідаційну масу (нерухоме і рухоме майно, права вимоги за кредитами – усе те, що можна продати).

Продавши ліквідмасу, Фонд віддає борги згідно з черговістю реєстру акцептованих вимог. Спочатку – виплати за шкоду життю і здоров'ю , яку банк завдав працівникам чи відвідувачам. Другими заберуть свою зарплатню працівники банку. В третю чергу, що важливо, стає сам Фонд – він повертає собі гроші, роздані вкладникам до 200 тисяч. Далі в черзі вкладники з більшими депозитами (так звані «фізики 200+»), і так – десять черг. При чому наступну чергу починають гасити, коли закінчать попередню.

Проста схема, але є дві халепи. Перша – з продажем активів банків у Фонду критично не склалося. За 2015 р. він наторгував на 1 млрд грн., це всього лише 4,1% від загальної початкової вартості виставленого на продаж майна. Питання щодо ефективності/прозорості аукціонів – окрема велика тема, вона піднімалася вже неодноразово, і зупинятися на ній черговий раз не будемо. Тому що є друга проблема, із системної точки зору глобальніша: оціночна вартість ліквідаційної маси зазвичай в рази нижча за загальну суму акцептованих вимог кредиторів. Це називається «недостатність майна банку» і це значить, що навіть за ідеальних умов, коли продати вдасться усе майно і виручити за нього максимальну очікувану суму – цих грошей все одно не вистачить, щоб покрити усі борги банку. Тож наразі ситуація складається так, що грошей зазвичай не вистачає не те, щоб усі 10 черг закрити, а навіть на компенсацію самому Фонду того, що він роздав дрібним вкладникам. А якщо Фонд не поповнюватиметься грошима – то сам не в змозі буде повернути гроші тому, в кого позичав, тобто бюджету.

Сьогодні в українському законодавстві **існує норма, яка дозволяє боротися з недостатністю майна банку – шляхом стягнення недостачі із тих власників і топ-менеджменту, котрі підвели банк під монастир**. Йдеться про ч.5 ст. 52 ЗУ «Про гарантування вкладів фізосіб». Сформульована вона досить просто.

Вже на самому початку ліквідації банку, коли Фонд порахував борги і активи, відняв від першого друге і отримав «мінус», він звертається до пов'язаної з банком особи, дії або бездіяльність якої заподіяли кредиторам та/або банку шкоду та/або пов'язаної з банком особи, яка внаслідок такого отримала майнову вигоду, з вимогою про відшкодування заподіяної банку шкоди. Під пов'язаними особами, за роз'ясненням НБУ, маються на увазі керівники банку, власники істотної участі (акціонери з частками 10% та більше, тобто основні власники), афілійовані особи банку і їхні керівники та власники істотної участі, а також близькі родичі усіх вище вказаних. При чому в разі їхньої відмови компенсувати втрати банку Фонд іде до суду, і навіть завершення процедури ліквідації банку не є підставою для закінчення судового розгляду за такими позовами.

Одразу зазначимо, що притягнення до відповідальності власників банків і стягнення з них коштів – це не українська вигадка. Заступник Директора-розпорядника ФГВФО Андрій Оленчик розповідає: вказану норму в українському законодавстві розробляли на основі загальноприйнятої у світі практики у т.з. «стратегічному трикутнику» – Світовий банк, Фонд гарантування вкладів і Національний банк (пізніше також допомагали МВФ та US Treasury – американський МінФін): *«У всьому світі практика така: якщо ти власник істотної участі, якщо ти навіть не вчинив якихось протиправних діянь, не виводив активи, не крав їх, вибачаюсь там, не розмивав – навіть якщо ти цього не робив, достатньо того, що ти є власник істотної участі і ти повинен був вжити певні очевидні заходи. Так, в першу чергу,наприклад, по докапіталізації, або, вибачаюсь, оптимізувати інсайдерський кредитний портфель, яким грішать переважна кількість українських банків. Тобто зробити ті речі, які не допустять до того, що банк буде визнаний неплатоспроможним. Якщо ти цього не вчинив, то по ідеї всім цього факту абсолютно достатньо. Ну – в розвинених нормальних країнах, де існує цивілізована банківська система»*.
Якби ця норма працювала так само просто, як написана – Фонд не тягнув би гроші з бюджету. Або принаймні тягнув би із видимою і відчутною перспективою віддати позичене.
Наприклад, сьогодні за даними Фонду, найбільші мінуси – найбільшу недостатність майна у банку – залишили «Надра» Дмитра Фірташа. Банк мав боргів на 25 мільярдів, активів нарахували утричі менше. Недостача – 17 мільярдів. Фонд зі своїх коштів уже виплатив вкладникам 3,5 мільярди. Сьогодні Фірташ – №16 в списку найбагатших українців від Форбс. Його статків, а їх оцінюють в $251 млн, вистачило б, аби віддати борг щонайменше Фонду.

Другий у рейтингу недостач – «VAB» Олега Бахматюка. Банк помер з боргами у 18,18 мільярдів гривень. Усі активи оцінили в 5,61 млрд грн. Недостача – 12,57 млрд грн.
Фонд зі своїх коштів уже виплатив вкладникам 6,58 мільярди. Статки Бахматюка Форбс в рік падіння банку оцінював у $597 млн. Якби їх тоді стягли з Бахматюка – вистачило б виплатити усі борги його банку.

Третій мінус – славнозвісний Сергій Курченко. Його «Брок Бізнес Банк» поліг із недостачею понад 9 мільярдів. Вкладникам Фонд виплатив 2,5 мільярди своїх коштів. З банку витяг в 10 разів менше. Форбс так і не оцінив статки юного дарування. Форбс так і не оцінив статки юного дарування (не комільфо, мабуть, зазирати в кишеню своєму ж власнику), але арештованих на латвійських рахунках $ 80 млн вистачило б, аби віддати борг Фонду.

В теорії усе просто, а в реальності жодних персональних стягнень за два роки «банкопаду».
Директор-розпорядник Фонду Костянтин Ворушилін розводить руками – не до нього питання, бо коли знаходили в банках порушення, то передавали матеріали правоохоронцям. А звідти – глухо: *«Не те що суду немає – до суду не доведена ще жодна справа. На сьогоднішній день заявлено підозри, ае до суда не доведена жодна справа. Не тільки, скажімо-так, по ТОП-ах чипо власниках, але й по тих позичальниках, котрі внаглу вкрали гроші і не хочуть повертати ці гроші. На жаль, позитивних таких моментів у ще немає поки що»*.

Але ж Фонд сам має право подавати цивільні позови – чому цього не роблять? Ворушилін каже, що не можуть порахувати шкоду, яку власники з менеджментом завдали банкам: «Виявити суму шкоди можемо тільки коли сформуємо ліквідмасу, оцінимо, сформуємо, продамо – ось сума шкоди. Поки що для мене найбільш актуальна проблема – це повернути те... ну як для мене, для Фонду найбільш актуальна – це повернути активи, які були виведені з банків».
Третій рік Фонд не може порахувати збитки. Хоча закон виписаний просто, рахувати треба не після розпродажу – а до: від суми боргів віднімаємо оціночну вартість майна, маєш мінус – стукаєш у двері, не відчинять – ідеш до суду.
Проблеми зі стягненням справді є, роз'яснюють юристи-практики, але дещо інші. Перша – судитися дорого. Йдеться про судовий збір. На таких цивільних справах він складає 1,5% від суми позову. Якщо Фонд захоче стягнути мільярд – сам повинен знайти 15 мільйонів. Проблема банальна, але критична, стверджують в ФГВ – у банках і в Фонду таких грошей немає.

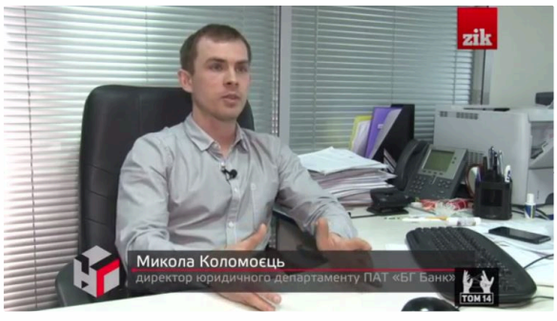

Друга – знищена банківськими шахраями доказова база. На суді треба довести, що дії власника та менеджменту завдали банку шкоди. Микола Коломоєць – директор юридичного департаменту ПАТ «БГ Банк», сьогодні він розгрібає завали у славнозвісного банку екс-Генпрокурора Віктора Пшонки. Пояснює – суду треба продемонструвати причинно-наслідковий зв'язок між діями конкретних осіб і шкодою, яку зазнав банк. Реконструювати цей ланцюжок в тих умовах, в яких функціонує українська банківська система, говорить юрист, дуже складно: *«Коли заходить уповноважена особа, вона здійснює певні заходи, по тому, щоб відмотати назад, що ж тут відбувалося. По-перше те, що відображено в обліку банківському, по-друге це документи – накази, рішення правління, спостережної ради. Зазвичай документи, які підтверджують проведення таких (сумнівних, – авт.) операцій, – вони зникають. В «БГ банку» саме так і було зроблено: прийшли працівники, і дізналися, що в юридичному департаменті вскрито сейф, що відсутні протоколи правління, протоколи спостережної ради, немає частини наказів. І от питання виникає в такому випадку щодо доведення – коли ви кажете «людина прийняла рішення» – доведіть, що вона прийняла це рішення»*.
При цьому питанням і проблемою доведення будь-чого ФГВ сам і не займається. Замість цього він уже рік експериментує з пробними аудитами.

Пройде – не пройде, а 18 мільйонів заплатимо

Справа у тому, що в 2015 р. Україна пообіцяла МВФ провести т.з. форензік аудит (forensic audits) та виявити шахрайство керівництва і власників банків. У лютому написали багатообіцяючий лист про наміри – за кілька місяців вибрати аудиторів, уже в червні почати розслідування. В реальності ж рік знадобився, щоб лише визначити аудиторів.
Нині дві всесвітньо відомі компанії з Великої Четвірки проводять комплексну перевірку у «Дельта-банку» та «Надрах». Форензік-аудит першої замовили Ernst & Young, другу прочісує KPMG. Аудитори отримають за свою роботу 18 мільйонів гривень. Її результати можна буде показати МВФ. Як красиву презентацію.

Але юридичних наслідків ці перевірки не матимуть. Адже українське законодавство навіть явища такого, як замовлений «форензік-аудит», не знає – пояснює Микола Коломоєць: *«Форензік аудит» це для українських реалій – красиве слово запозичене. Тому що у нас є «аудит», у нас є стандарти проведення аудиту, у нас є вимоги, встановлені відповідним законом. «Форензік» ви можете в приватному порядку замовити у спеціаліста, щоб ви зрозуміли, що у вас відбулося на підприємстві»*.

Так що значення форензік-аудиту в Україні хіба що дорадче, каже юрист. А для суду все одно потім доведеться робити традиційну судову експертизу, адже ці дві процедури принципово відрізняються вже хоча б тим, що аудитори працюють із цифрами, не досліджуючи справжність документів: «Якщо аудитору показують ряд документів – він їх приймає. Він не буде дивитися, чий підпис там стоїть, чи це є печатка банку, чи це її підробка. Він може вказати, що там десь якийсь підпис несхожий. Але його думка з цього приводу вона нічого не буде значити в юридичній площині. І ми провівши аудит, його висновки в межах стандартів, котрі ми маємо, буде абсолютно вірним, але з точки зору доведення в межах того самого цивільного судочинства, ми можемо отримати протилежний результат в межах процесу провівши ряд експертиз».

У самому Фонді визнають – ще не знають, як результати роботи за 18 мільйонів пройдуть у суді. Костянтин Ворушилін розповідає, що рік тому, коли замовляли ці недешеві послуги, у них самих не було ні досвіду, ні розуміння, що таке форензік: *«Взагалі не було в Україні форензіка як такого, ми зараз набиваємо гулі... Я там знаю. Ми будемо доводити...»*.

Один у полі воїн

Поки Фонд чекає, що скажуть правоохоронці й експериментує з аудиторами, вкладники «VAB Банку» чекати втомилися і зрештою самі пішли до суду стягувати свої гроші безпосередньо із Бахматюка. І що цікаво – один такий суд у квітні вже виграли. Без правоохоро

Маєш, що додати? Додай!
Хочеш закинути нам тему? Закинь!

Зв'язок з командою і пропозиції тем →

post@bihus.info

ЧИТАЙТЕ ТАКОЖ
Усі новини →

Новини
Суд зобов'язав Нацпол розслідувати можливі зловживання посадовців на Хмельниччині
3 Серпня 2026

Ми вплинули
НАЗК перевіряє спосіб життя нардепа В'ячеслава Медяника після сюжету Bihus.Info
24 Липня 2026

Ми вплинули
Нацпол відкрив кримінальне провадження щодо працівника Міністерства внутрішніх справ України після розслідування Bihus.Info
15 Серпня 2026

НОВИНИ ПАРТНЕРІВ

MEDIABRAMA

Головатий розповів про німецьку експертизу у справі Гонгадзе

Ранки стали холоднішими: синоптик пояснив, чи завершується ..

У росії назвали умову для можливого «замороження» війни в ..

Зерновий експорт України просів утричі від необхідного рівня

Будь як СБУ! Слідкуй за нами :)

Підписуйся на нашу розсилку – про наслідки розслідувань, життя поза кадром і добрі новини – найголовніше раз на місяць.

Введіть ваш email
Відправити

І не забудь підписатись на нас в соцмережах

YouTube
Telegram
Instagram
екс-Twitter
TikTok
Facebook

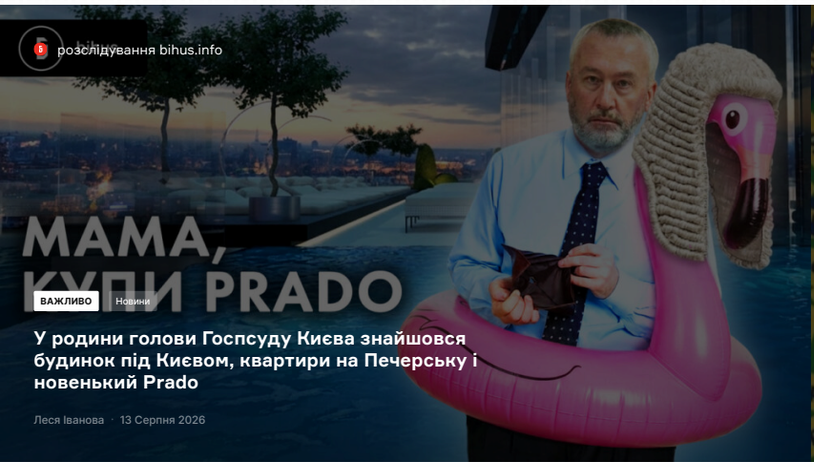

ВАЖЛИВО Новини

У родини голови Госпсуду Києва знайшовся будинок під Києвом, квартири на Печерську і новенький Prado

Леся Іванова · 13 Серпня 2026

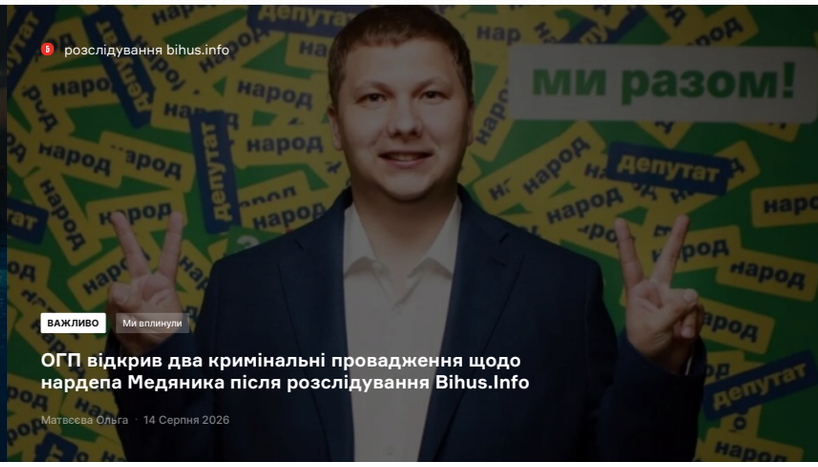

ВАЖЛИВО Ми вплинули

ОГП відкрив два кримінальні провадження щодо нардепа Медяника після розслідування Bihus.Info

Матвєєва Ольга · 14 Серпня 2026

/home/bihus1/bihus.info/www/wp-content/themes/bihus/template-parts/front-page-part.php on line **78**
" class="bi-horizontal-ad__link">
Warning: Undefined array key "img" in **/home/bihus1/bihus.info/www/wp-content/themes/bihus/template-parts/front-page-part.php** on line **79**

НОВИНИ

Усі новини →

Ми вплинули

Нацпол відкрив кримінальне провадження щодо працівника Міністерства внутрішніх справ України після розслідування Bihus.Info

Слідче управління Нацполу перевірить можливе недостовірне декларування головного спеціаліста відділу організації та застосування безпілотної авіації Департаменту авіаційної безпеки Міністерства внутрішніх справ України Дмитра Сніцарука, дружина якого придбала автомобіль набагато нижче за його реальну вартість. Про це йшлося у розслідуванні Bihus.Info.

15 Серпня 2026

Ми вплинули

Юристи Bihus.Info допомогли зберегти 3,2 млн грн бюджетних коштів на закупівлях Луганської ОДА

Луганська облдержадміністрація розірвала договір на надання рекламних та маркетингових послуг на 3,2 мільйона гривень. Це сталося після звернення юристів проєкту «Тисни» (Bihus.Info).

10 Серпня 2026

Ми вплинули

БЕБ перевіряє можливу розтрату 9,3 млн грн під час закупівель «Енергоатому» після звернення юристів Bihus.Info

Юристи проєкту «Тисни» (Bihus.Info) домоглися відкриття кримінального провадження щодо можливої розтрати 9,3 млн грн під час закупівлі обладнання філією «Енергоатому».

10 Серпня 2026

У родини голови Госпсуду Києва знайшовся будинок під Києвом, квартири на Печерську і новенький Prado

13 Серпня 2026

МИ ВПЛИНУЛИ

Усі новини →

Ми вплинули

Нацпол відкрив кримінальне провадження щодо працівника Міністерства внутрішніх справ України після розслідування Bihus.Info

15 Серпня 2026

Ми вплинули

Юристи Bihus.Info допомогли зберегти 3,2 млн грн бюджетних коштів на закупівлях Луганської ОДА

10 Серпня 2026

НОВИНИ З НАГОРОДАМИ

Усі новини →

Нагороди

Команда Bihus.Info отримала відзнаку “Журналіст року” на премії УП

18 Грудня 2024

Нагороди

Команда Bihus.Info отримала міжнародну премію Free Media Awards 2024

17 Вересня 2024

Нагороди

Розслідування Bihus.Info про стеження з боку СБУ визнали кращим на Національному конкурсі журналістських розслідувань

12 Вересня 2024

ПРОЄКТИ

Перейти до усіх проєктів →

тисни

свої люди

розслідування bihus.info

bihus

Bihus.Info – незалежна команда журналістів і юристів-антикорупційників, які завдають змін.

Підписатися на розсилку

Введіть ваш email

Відправити

Поштова адреса: 04123, м. Київ, вул. Світлицького, 35, оф. 108
Ідентифікатор медіа – R40-05808
Зв'язок з командою: post@bihus.info, +38 098 501 6589

Ми у соц мережах

Facebook екс-Twitter YouTube Instagram Telegram

Bihus.Info © 2015 - 2026